

zavidne kvalitete. Najnovejša dela kot so »Danica«, »Akt«, »Podoba pisatelja« itd., kažejo umetnost Karle Bulovčeve v novi luči. Realizem, ki se je v zgodnejšem delu izgubljal predvsem v podrobnostih, je sedaj objel celoten umetnostni predmet (prim. obdelavo telesa »Akta« in »Deklice s papigami«!), še več važnosti se polaga na eksaktno dušeslovno oznako upodobljenca in sploh na celotno kompozicijo. Svetloba, ki je nekoč služila upornemu pripovedovanju in apoteozi grdega, se je sedaj udinjala mirnemu, skoraj vdanemu človeškemu čustvu.

Razstava je doživela moralno prav dober uspeh.

S. Mikuž.

Obisk pri slikarju prof. G. A. Kosu ob dovršitvi »Umestitve koroških vojvod«.

Pretekli teden sem se oglasil pri slikarju prof. G. A. Kosu v njegovem ateljeju v Kolizeju na Gosposvetski cesti. Kakor smo že poročali v lanskem Domu in svetu, je dobil prof. G. A. Kos prvo nagrado v natečaju za zgodovinske slike, namenjene okrasitvi prostorov banske palače, in sicer za temi: »Umestitev vojvoda na Gosposvetskem polju« ter »Kmečki upor«. Prva podoba je po skoraj enoletnih pripravah in delu končana ter ji posvečamo na tem mestu nekaj vrstic s pripomnjo, da bomo o delu samem, ko bo dovršeno v celoti, v obliki eseja obširneje izpregovorili. Kajti delo bo, sodeč po tej prvi veliki kompoziciji, tako za osebni razvoj umetnikov, še bolj pa za razvoj celotne slovenske umetnosti, tako usodne važnosti, da se ji v obliki kratkega poročila ne smemo in ne moremo približati.

Že samo s tehničnega vidika je to prvo delo izredno zanimivo in so njegova snov ter velike dimenzije postavile slikarja pred povsem nove probleme, o katerih mi je dal g. prof. G. A. Kos nekatere zanimive podatke.

Velikost slike $2\text{ m} \times 7,25\text{ m}$ postavlja delo na mesto največje slovenske oljnate podobe doslej. Platno, na katerem je slika izvršena, je moral umetnik zaradi velikosti podobe in pa, da bi zadostil čim večji kvaliteti gradiva, naročiti v Belgiji. Barve so prav tako inozemske, holandske, torej po kakovosti med najboljšimi, kar se jih danes uporablja v oljnatem slikarstvu. Velikost kompozicije je povzročila težavo s prostorom, kje naj se slika izvrši, in ko se je moral umetnik zadovoljiti z lastnim ateljejem, je bil prisiljen zaradi njegove majhne prostornine skonstruirati posebno napravo, ki mu je omogočala napeti platno in delo dovršiti. Zgodovinska snov je postavljala slikarja, če je hotel podati verno sliko časa, pred nalogo vestnega študija časovnih posebnosti in značilnosti, tako opreme, obleke in orožja. Umetnik je po lastnih risbah dal izvršiti poedine kose obleke, jo oblekel modelom ter se tako čim eksaktnije približal času. Tudi fiziognomije oseb, ki nastopajo na platnu, niso zgolj proizvodi umetnikove fantazije. Ker si tu pač ni mogel izbrati »modelov« iz srednjega veka, je risal značilne glave naših kmetov in delavcev na Gorenjskem in deloma iz okolice Ljubljane ter na tak način svet in dogajanje slike čim bolj pripeljal v realizem.

Že samo to tehnično delo in predštudije za sliko nam kažejo, koliko truda, znanja in popolne predanosti predmetu je vložil umetnik v to veliko delo. Toda tudi zasnova kompozicije ni nastala slučajno ter po površnih skicah, marveč trojica osnutkov, ki jih je izvršil umetnik za sliko,

govoré za temeljito pretehtanost in zgrajenost četrtega, po katerem je umetnik izvršil karton in končno podobo.

Oglejmo si podobo sámo! Na Gosposvetskem polju, ki se nizko pogloblja proti obzorju, se vrši pomembni akt umestitve. Vojvodski kmet, ki so ga spremljali tovariši, sedi na kamnu in stavlja vprašanja knezu, ki s svojim spremstvom stoji pred njim. Na levi zadržujejo vojaki radovedno množico gledalcev, na desni pa vodijo gonjači obredni živali: konja in kravo. Na skrajni desni se je slikar, oblečen v onodobno nošo, sam upodobil. Snov slike, ki je bila umetniku zgodovinsko dana, je slikar kar se da poenostavil ter jo kompozicionalno strnil nekako v tri glavne skupine. V središčno skupino, ki je vsebinsko najpomembnejša, ter dve krilni: v levo radovedne množice in desno obeh živali ter njihovih čuvarjev. Te tri skupine je tudi formalno naznačil, in sicer se leva konča ob vojaki, ki zadržujejo gledalce, desna pa ob konju, oziroma cezuri praznega prostora, ki vodi pogled v ozadje. Formalno se je slikar poslužil svoje običajne tehnike uporabljanja velikih homogenih barvnih ploskev, ki pa mestoma prehajajo v novejši način plastične risbe, ki doživlja naravnost frapanten uspeh. Koloristično se je slikar po vestnem študiju odločil za skalo zamolklih, pastoznih tonov, ki delo naravnost približajo klasičnim slikam poznobeneške šole.

To je v glavnih obrisih umetnostna plat dela, o katerem pa se more že danes napisati, da bo po svoji kvaliteti in svoji danosti v razvoju slovenske umetnosti zavzemalo usodno mesto.

S. Mikuž.

Gledališče

Naša Drama

Kronologija:

Georges Courteline, Tri komedije; premiera 9. decembra 1939.

A. Averčenko, Kupčija s smrtjo; premiera 30. decembra 1939.

Ferdo Kozak, Profesor Klepec; premiera 13. januarja 1940.

Helga Krog, Na prisojni strani; premiera 26. januarja 1940.

»Profesorja Klepca« je režiral dr. Bratko Kreft, ostale pa prof. O. Šest.

Štiri premiere v zadnjih dveh mesecih in štiri komedije; tri lahke, zabavne veseloigre, ki jim dodaje Courteline s svojimi tremi enodejankami še nekaj burkastega — to je bil program zadnjih dveh mesecev na odru našega Narodnega gledališča.

Ne moremo si kaj, da se ob tem dejstvu ne bi spomnili Šestove misli, zapisane v GL ob priliki zadnje premiere: »Naše občinstvo ljubi tihe in vedre zgodbe, ki hite na odru brez eruptivnih momentov mimo gledalca.« Kajti ta namig in taka sodba našega gledališkega obiskovalca utegne pripomoči k rešitvi vprašanja, zakaj si je izbralo dramsko vodstvo za letos prav tak spored. Vendar pa bi bila sodba, zgrajena le na tej in taki podlagi, pre-nagljena, enostranska. Povedala bi z drugimi besedami, da se je postavilo naše gledališko vodstvo s takim programom v službo publiki in da je pozabilo na svojo glavno nalogo, katero mora vršiti kot narodna kulturna ustanova